

УДК 347.952

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/199-200

Назар ОРИЩЕНКО

курсант ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів
Національної поліції

Олена НАГОРНА

старший викладач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**МЕХАНІЗМИ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ:
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Кожен житель країни має відчувати, що його інтереси захищені державою. У контексті розвитку демократії та забезпечення прав і свобод людини створення ефективної системи судового захисту є одним із основних завдань держави. Згідно зі статтею 55 Конституції України суд забезпечує захист прав і свобод людини та громадянина. Кожен має право використовувати всі законні засоби для захисту своїх прав і свобод від порушень. Одним із завдань цивільного судочинства є відновлення порушених, невизнаних або оспорюваних прав шляхом ухвалення обґрунтованого та справедливого рішення і його реалізації через виконавче провадження. Суд не може досягти виконання цього завдання без проходження певних етапів – стадій руху процесу, що визначені в цивільному процесуальному кодексі України. Виконавче провадження є завершальною стадією цивільного судочинства, Виконання даного завдання, передбаченого ст. ст. 1 та 213 Цивільного процесуального кодексу України [1], суд не зможе досягти, не пройшовши певні його етапи – стадії руху процесу, в ході яких фактично відновлюються порушені чи оспорювані права громадян і інших учасників цивільних правовідносин. Ця стадія включає норми, які регулюють порядок примусового виконання рішень суду та інших юрисдикційних органів, і визначається системою взаємопов'язаних прав і обов'язків органу судового виконання та учасників виконавчого провадження.

Виконання судових рішень виступає як невід'ємний етап у процесі судочинства, оскільки без цього саме рішення втрачає сенс. Забезпечення виконання судових постанов є ключовою метою судочинства, оскільки воно спрямоване на захист прав та законних інтересів осіб, як фізичних, так і юридичних. У юридичній спільноті ведуться обговорення щодо того, чи вважається виконання судових рішень заключним етапом цивільного процесу. Однією з ключових характеристик ефективності будь-якої гілки державної влади є забезпечення своєчасного та повного виконання її рішень. Згідно зі статтею 124 Конституції України рішення суду приймається в ім'я України і має обов'язковий характер для виконання всіма органами влади, місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, громадськими об'єднаннями, громадянами та юридичними особами на всій території України, а також у випадках, передбачених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

З історії української державності випливає, що виконання судових та інших рішень приділялося велике значення, але способи їх здійснення змінювалися залежно від різних історичних, культурних та соціологічних факторів. З початком нового етапу, що позначився відокремленням державної виконавчої служби від безпосередньої влади суду та суддів, стало можливим здійснення виконання правових актів, у тому числі й у примусовому порядку. Проте сьогоденний стан ефективності державної виконавчої служби, зокрема ступінь виконання судових рішень, не можна вважати задовільним. Основною причиною є недостатня співпраця між судом та судовим виконавцем. Фактично роль суду в межах цивільного процесу обмежується оголошенням рішення, і це, за винятком виправлення невеликих помилок або уточнень, призводить до недостатнього контролю за виконанням рішень. Згідно із законодавством суддя місцевого суду відповідає лише за контроль за своєчасним виконанням судових рішень, прийнятих під його головуванням, відповідно до

закону.

Ефективне виконання судових рішень вимагає постійного судового контролю. Недотримання виконання рішень суду не лише порушує право на судовий захист, а й підриває авторитет правосуддя. За статистичними даними, кількість невиконаних виконавчих документів, на жаль, щорічно зростає. Це призводить до посилення критики з боку Європейського суду з прав людини, який найчастіше звертається до порушень права на справедливий суд через невиконання рішень національних судів у розумні строки. Стаття 6 Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини передбачає, що виконання судових рішень є невід'ємною частиною судового розгляду і має відбуватися у розумні строки. Виконання рішень суду вважається завершальною стадією цивільного судочинства, де рішення, що набрало законної сили, звертається до виконання, а також вирішуються питання, що виникають під час його виконання. Обов'язковість судових рішень є основною засадою судочинства, і на необхідності їх реального виконання акцентується у багатьох наукових дослідженнях. Цивільне правосуддя не може вважатися ефективним, якщо судові рішення не виконуються.

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

2. Конституція України від 28.06.1996. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

3. Про судоустрій України і статус суддів : Закон України від 07.07.2010. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17#Text>.

4. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>.

5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. Ратифікована Законом України від 17.07.1997. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

УДК 347.9:342.78

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/200-201

Вікторія ПЕТРОВА

курсант ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів
Національної поліції

Марина ЛОГІНОВА

викладач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Цивільне судочинство, відповідно до положень Цивільного процесуального кодексу, виокремлює три основні види провадження: позовне, наказне та окреме. Кожен з них має свої завдання та особливості, спрямовані на вирішення цивільних справ. Провадження у кожному з цих видів проходить через визначені стадії, спрямовані на здійснення правосуддя.

Однак зараз, у зв'язку з дією воєнного стану в країні, судовий розгляд справ може тимчасово призупинитись, за винятком невідкладних судових рішень. Це пов'язане з тим, що частина судів опинилась на територіях, де тривають активні бойові дії. Крім того, деякі учасники судового процесу не можуть прибути до суду через виконання військових або інших обов'язків. Більшість судів, де це можливо, продовжують працювати у штатному режимі та рекомендують учасникам судового процесу брати участь у розгляді справи через відеоконференцію [2].

З метою забезпечення ефективного правосуддя в умовах війни народні депутати України внесли проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України, Цивільного процесуального кодексу України та Господарського процесуального кодексу України (щодо здійснення судочинства в умовах воєнного чи